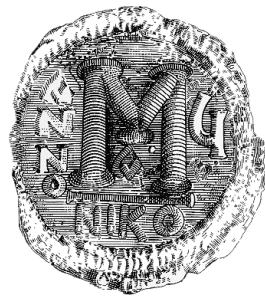

Народна банка на Република Македонија
Дирекција за истражување

Месечна информација

11/2009

декември, 2009 година

С О Д Р Ж И Н А

_Тоц249239770

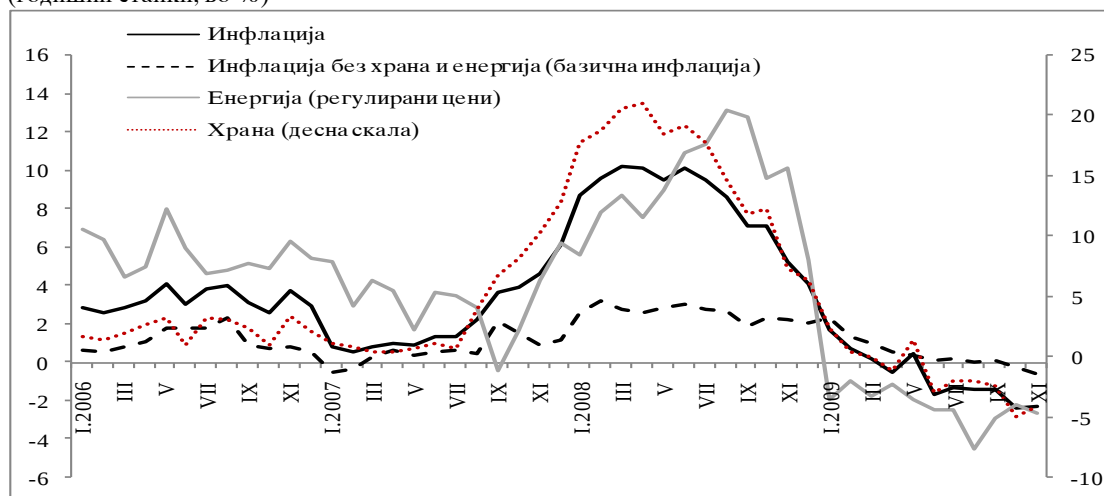
1. ЦЕНИ	3
2. ПЛАТИ.....	5
3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ	7
4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА	11
5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ.....	15
6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ.....	17
7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС	19
СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ	22

1. ЦЕНИ

Петмесечниот тренд на постојано намалување на потрошувачките цени беше прекинат во ноември 2009 година, кога општото ниво на цени забележа пораст на месечна основа од 0,3% (податоците прилагодени за сезонските влијанија покажуваат пад од 0,3%). Ова, во најголем дел, произлегува од задоцнетиот сезонски пораст на цените на свежиот зеленчук (којшто вообичаено се појавува во октомври) и од зголемените цени на нафтените деривати (согласно со повисоката цена на суровата нафта на светските берзи). Цените на останатите категории главно останаа на истото ниво од октомври, освен цените на овошјето и цените на храната и пијалациите во рестораните, коишто забележаа пад. Годишната стапка на инфлација во ноември е негативна и изнесува 2,3%. Најголем придонес кон годишниот пад имаат цените на исхраната (1,7 п.п., што може да се објасни со силната конкуренција во трговијата на мало со храна, при истовремено намалување на побарувачката), а во оваа насока делуваа и цените на парното греење и на средствата за образование. Збирната стапка на инфлација за периодот јануари-ноември 2009 година изнесува -0,7%, додека во однос на декември 2008 година општото ценовно ниво е пониско за 2,6%.

Во октомври 2009 година, базичната инфлација (инфлацијата без храна и енергија) е негативна на годишна основа и изнесува 0,6% (-0,3% во претходниот месец). Засилувањето на падот на базичната инфлација е резултат на пониските цени на храната во рестораните и на пониските трошоци за образование. Збирната базична инфлација постојано се намалува од почетокот на годината и за периодот јануари-ноември 2009 година изнесува 0,5%.

Графикон 1
Остварена и базична инфлација
(годишни стапки, во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и НБРМ.

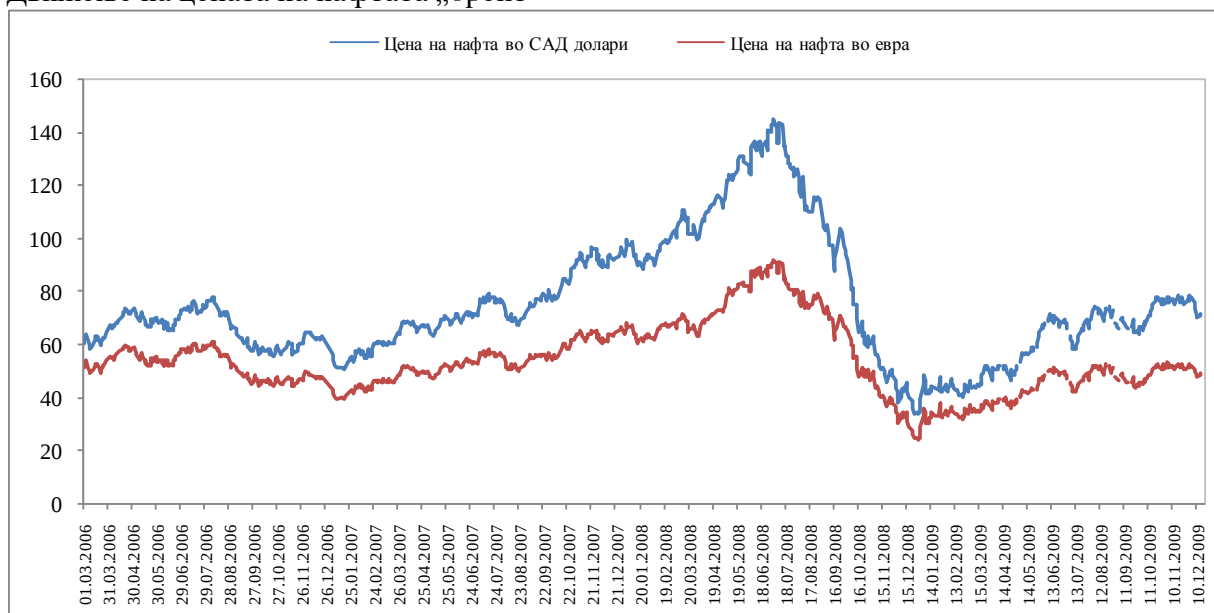
Остварената негативна годишна стапка на инфлација во ноември (-2,3%) е посилна во споредба со последните оценки, според кои се очекуваше годишна промена на цените од -1,4%. Отстапувањето е резултат на поголемиот пад на цените на храната, како и малото отстапување кај непрехранбената компонента. Имајќи го предвид октомвриското и ноемвриското отстапување, може да се очекува да има пад на цените во

декември којшто ќе е посилен од проектираниот, а со тоа и поголем просечен пад на цените за целата 2009 година од оценетиот.

Цената на нафтата на светските берзи продолжи да се зголемува и во ноември 2009 година, достигнувајќи го највисокото ниво во последните тринаесет месеци. Така, цената на нафтата од типот „брент“ изнесуваше 77,0 САД-долари за барел, што е раст за 5,2% во споредба со претходниот месец. Растечкиот тренд на цената на нафтата може да се објасни главно со постојаното слабеење на вредноста на САД-доларот и на ревидираните проекции од страна на ОПЕК за поголема глобална побарувачка на нафта. Меѓутоа, во текот на декември, цената на нафтата се спушти на пониско ниво и се движеше околу 72,7 САД-долари за барел (од 7 до 16 декември), со што забележа значителен пад од 5,9% во однос на претходниот двонеделен период (главно поради јакнењето на вредноста на САД-доларот и на објавените податоци за пониско индустриско производство во евро-зоната за месец октомври, а со тоа и очекувања за послаба побарувачка на нафта). Согласно со посилното намалување на цената на нафтата, наспроти слабеењето на девизниот курс на денарот во однос на САД-доларот во изминатиот двонеделен период (депрецијација од 1,9%), на 21 декември, Регулаторната комисија за енергетика донесе одлука за намалување на рафинерските и на малопродажните цени на нафтените деривати за 2,54% и 1,72%, во просек, соодветно.

Графикон 2

Движење на цената на нафтата „брент“

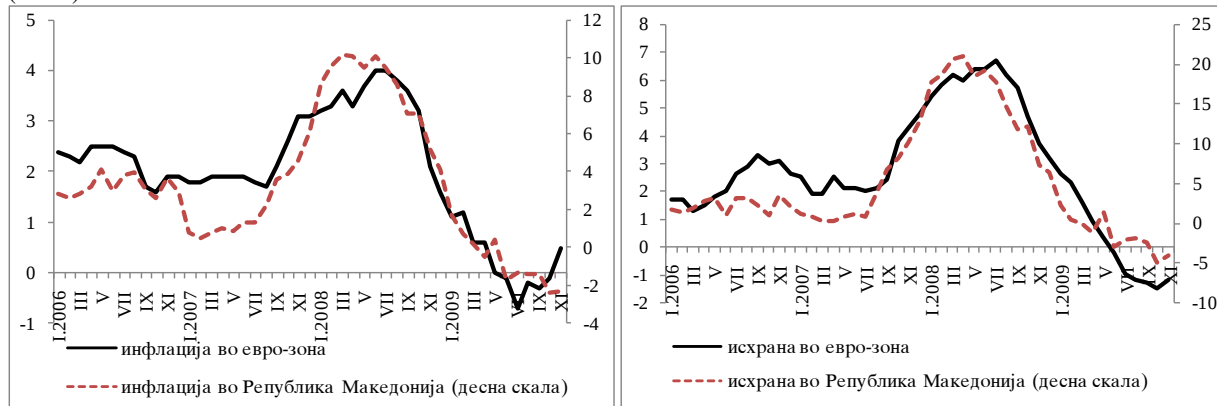
Извор: Управа за информации за енергетиката (The Energy Information Administration) - статистичка агенција на Министерството за енергетика на САД.

Во ноември 2009 година, согласно со очекувањата на ЕЦБ, **потрошувачките цени во евро-зоната** се зголемија за 0,1%, во споредба со претходниот месец, главно заради повисоките цени на нафтените деривати, додека најголем пад имаат цените на услугите за сместување. Во ноември, годишната стапка на инфлација во евро-зоната изнесуваше 0,5%. Годишниот пораст на цените во евро-зоната е последица на повисоките цени на тутунот, на горивата за транспорт (поради базните ефекти од ниската цена на суровата

нафта во претходната година) и на повисоките ренти, додека најзначителен пад имаат дел од цените на енергентите (нафтата за домаќинства и гасот) и на храната.

Графикон 3

Годишни стапки на инфлација и цени на исхраната во евро-зоната и во Македонија (во %)

Извор: Еуростат и ДЗС.

2. ПЛАТИ

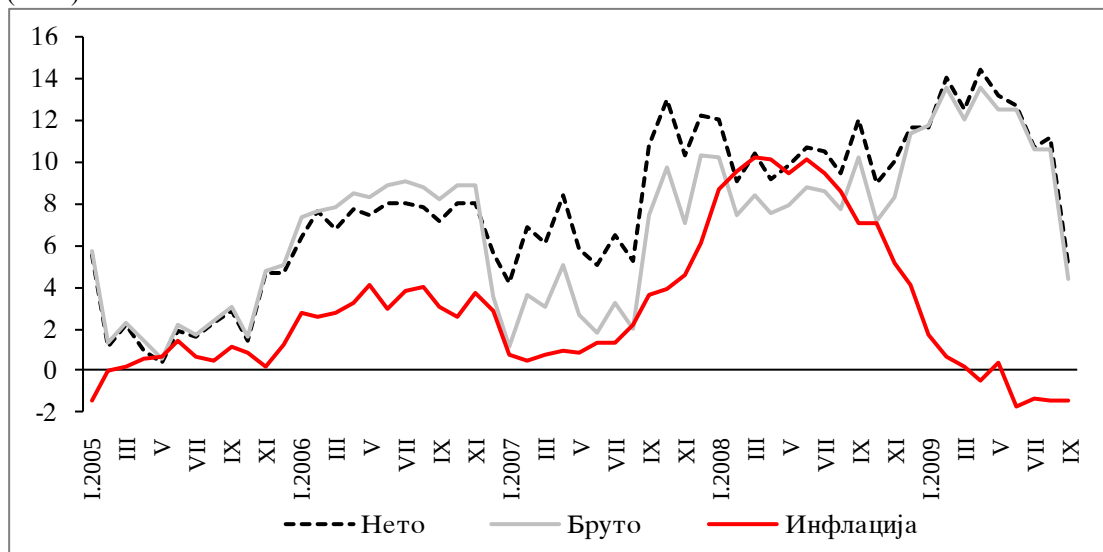
Во септември, просечната исплатена **нето-плата** забележа месечен номинален раст од 0,9% (реален раст од 1%). Пораст на просечната нето-плата беше забележан во индустријата и услугите од 1,1% и 0,7%, соодветно, додека платата во земјоделството забележа месечно намалување од 1,5%. Анализирano на ниво на гранки, септемврскиот пораст на просечната нето-плата во најголема мера е предизвикан од високиот пораст на платите кај телекомуникациите (12,7%), како и кај финансиското посредување (2,1%). Во септември, просечната **брuto-плата** имаше номинален раст од 0,8%, односно реален раст од 0,9%.

Во споредба со истиот месец од претходната година, просечните нето и бруто-плати, коригирани за структурната промена¹, имаат номинален пораст од 5,1% и 4,4%, соодветно. При негативна промена на цените од 1,4%, овие промени значат реален пораст од 6,6%, односно 5,9%, соодветно. Ваквото движење е очекувано, имајќи го предвид исчезнувањето на базниот ефект од порастот на платите во јавната администрација во септември претходната година. Годишен раст на нето-платите во септември се забележува кај сите дејности, при што најизразен пораст имаат платите во земјоделските дејности, телекомуникациите, финансиското посредување и во угостителството, додека годишен пад бележат платите во јавната управа и одбрана и трговијата. Дел од овие гранки (како на пример, телекомуникациите и финансиското посредување) се дејностите во коишто е најзастапен странскиот капитал и коишто имаат потреба од висококвалитна работна сила, што делумно може да го објасни натамошниот раст на платите, во услови на пад на економијата.

¹ Корекцијата е направена од страна на Дирекцијата за истражување на НБРМ, на тој начин што е претпоставено дека платата во јануари 2009 година е непроменета во однос на платата од декември 2008 година, а потоа на овој износ се надоврзани месечните стапки на раст објавени од ДЗС. Со оглед на тоа што историските месечни стапки на раст за јануари не укажуваат на изразена сезонска динамика, како и со оглед на тоа што за јануари 2009 година немаше позначителни очекувани зголемувања на платите, ваквиот пристап има оправданост.

Графикон 4

Годишни стапки на раст кај платите* и инфлацијата
(во %)

* Од јануари 2009, прикажани се коригираните стапки на раст.

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и пресметки на НБРМ.

Во однос на крајот од претходната година, нето-платата во септември е повисока за 2,2%, номинално, односно 4,8%, реално. Притоа, највисок раст на платите е забележан во сообраќајот и врските (11,8%), рударството (9,5%) и градежништвото (8,2%). Во септември, номиналниот и реалниот раст на **бруто-платата** изнесува 1,4% и 4%, соодветно, во однос на крајот од претходната година.

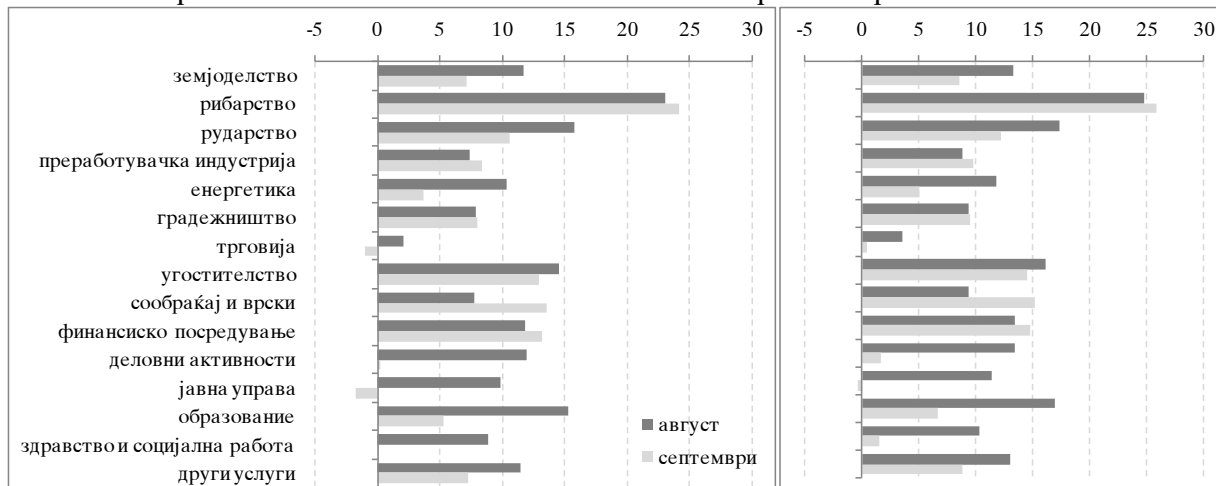
Графикон 5

Просечна нето-плата по сектори*

(годишни промени, во %)

номинална промена

реална промена

* прикажани се коригираните стапки.

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и пресметки на НБРМ..

3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ

По високите стапки на месечен раст од претходните два месеца, **индустриското производство во октомври забележа висок месечен пад од 8,7%** (5,4% според податоците прилагодени за сезонските влијанија). Високиот месечен пад целосно се должи на падот кај производството на метални производи (од 42,5%, со придонес од 10,4 процентни поени), дејност којашто придонесе за високиот раст во претходните два месеца. И покрај високиот пад, обемот на производство на метални производи во октомври сè уште е исклучително висок. Имено, во периодот по 2005 година, повисок обем на ова производство е забележан само во два месеца (септември 2008 година и септември 2009 година). Анализирани според структурата, четиринаесет од дваесет и четири индустриски дејности (63,6% од индексот) имаат намалување на производството. Од позначајните сектори, намалување има кај производството на храна, облека и неметални минерали, додека пораст има производството на основни метали, на нафтени деривати и на електрична енергија.

Во споредба со истиот месец од претходната година, во октомври 2009 година, индустриското производство бележи намалување од 0,9%, што претставува најниска стапка на пад во последните тринаесет месеци. Сепак, намалувањето на падот целосно се должи на базниот ефект, со оглед на тоа што периодот на негативни движења кај индустриското производство започна токму во октомври 2008 година (кога годишниот пад изнесуваше 9,9%). Како илустрација на последиците од кризата и базниот ефект од октомври 2008 година може да се анализираат промените во однос на просекот од 2005 година. Така, во октомври 2009 година обемот на индустриско производство го надминува просечното месечно производство остварено во 2005 година за 10,5%. Во октомври 2008 година, производството било 11,6% над просекот за 2005 година, а само еден месец претходно, односно во септември 2008 година, производството го надминувало просекот за 2005 година за 34,3%. Структурната анализа на годишниот пад не укажува на позначително подобрување на состојбата во индустријата. Имено, дури осумнаесет од дваесет и четири дејности (80% од индексот) имаат намалување на производството, меѓу кои и најзначајните дејности - производство на храна, на облека, на основни метали и на неметални минерали. Падот кај овие дејности е релативизиран од исклучително високиот годишен раст кај производството на метални производи (за 1,7 пати, со придонес за порастот на индустриското производство од 9,1 процентен поен) и од растот кај производството на електрична енергија (придонес од 1,2 п.п.). **На збирна основа, обемот на индустриското производство во периодот јануари-октомври 2009 година е понизок за 11,3% од истиот период од претходната година.**

Графикон 6

Индекс на индустриско производство
(месечни нивоа, 2005=100)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Останатите сектори од економијата и во септември покажуваат различни тенденции во движењата. По падот од претходните два месеца, **извршените градежни работи** во септември имаат висок месечен пораст од 17,7% (18,1% според податоците прилагодени за сезонските влијанија). На годишно ниво, растот во септември изнесува високи 45,1%, со што растот во третото тримесечје достигна 12,6% и претставува мало забавување во однос на второто тримесечје, кога растот изнесуваше 14,7%. За разлика од градежништвото, **прометот во трговијата** во септември, втор месец по ред, забележува месечен пад од 6,9% (1,8%, според податоците прилагодени за сезонските влијанија). На годишна основа, падот во септември изнесува 7,5%, со што падот на прометот во трговијата во третото тримесечје се сведе на 6,7%, од 11%, колку што изнесуваше во второто тримесечје. **Сообраќајот во телекомуникациите** во септември забележа месечен пад од 2,3% (0,6%, според податоците прилагодени за сезонските влијанија), но на годишна основа остварувањата се повисоки за 10,6%. Со тоа годишниот раст на овој сектор достигна 8,3% во третото тримесечје, што претставува засилување во споредба со второто тримесечје, кога изнесуваше 5,7%.

Графикон 7

Годишни стапки на раст кај одделни сектори од економијата
(во проценти)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРМ.

Податоците за **одобренијата за градење** укажуваат на тоа дека во периодот што следува треба да се очекува заживување на градежната активност. Така, откако во претходните пет месеци постојано имаше годишни стапки на пад, вредноста на објектите за кои се издадени одобренија за градење во октомври има висок годишен раст од 52,9%. Порастот најмногу се должи на објектите од високоградбата (78% од растот), иако пораст има и кај останатите видови објекти (нискоградба и реконструкција).

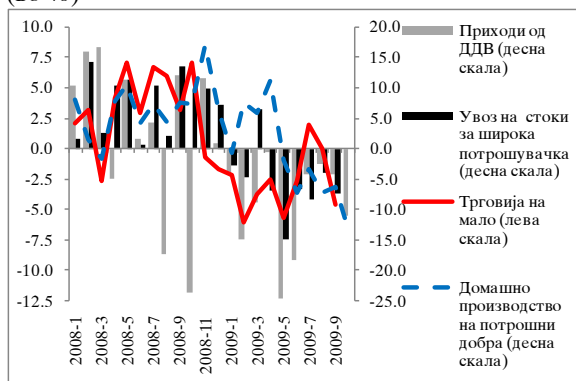
Анализата на движењата кај индикативните категории укажува на продолжување на падот кај **личната потрошувачка** и во третото тримесечје. Така, во третото тримесечје прометот во трговијата на мало има реален годишен пад од 0,8%, приходите од ДДВ од 3,8%, увозот на стоки за широка потрошувачка од 6,6%, а домашното производство на потрошни добра од 5,5%. Остварувањата кај индикативните варијабли за личната потрошувачка во третото тримесечје, иако негативни, сепак се подобри од остварувањата од второто тримесечје. Првичните расположливи податоци за октомври укажуваат на продлабочување на падот кај приходите од ДДВ во буџетот (на 11,1%) и кај домашното производство на производи за широка потрошувачка (на 13,6%). Негативните трендови кај **инвестициската активност** продолжија и во третото тримесечје, што се гледа во падот кај увозот на средства за работа од 8,6% и кај домашното производство на инвестициски добра од 19,3%. За разлика од овие две категории, извршените градежни работи и во третото тримесечје, слично како и во второто, остварија раст од 14,2%. Свкупно, остварувањата кај овие варијабли во третото тримесечје се слични со остварувањата од

второто тримесечје. Според првичните податоци за октомври, домашното производство на инвестициски добра повторно бележи пад, од 12,8%. Оцените врз основа на одделните буџетски расходи укажуваат на реален пад на **јавната потрошувачка** во октомври, под влијание на забавувањето на реалниот раст на расходите за плати, на 1,9%, од 16,3%, колку што изнесуваше во просек во претходните осум месеци, како и на падот на трошоците за стоки и услуги, од 24,5%. Позитивен придонес на **нето-извозот** кон растот на БДП се очекува и во октомври, под влијание на посилниот пад кај увозот во однос на падот на извозот и стеснувањето на дефицитот во надворешнотрговската размена.

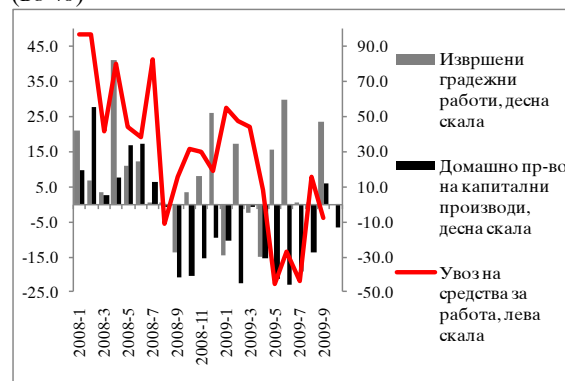
Графикон 8

Движења на индикативните категории за расходните компоненти на БДП

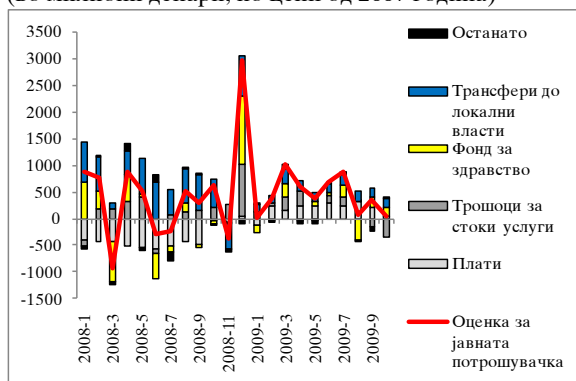
Лична потрошувачка, годишни реални промени (во %)

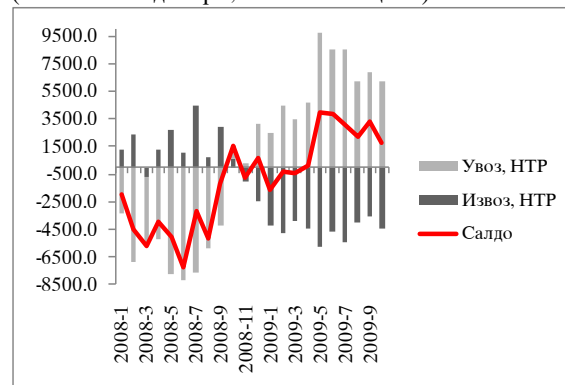
Бруто-инвестиции, годишни реални промени (во %)

Јавна потрошувачка, годишни реални промени (во милиони денари, по цени од 2007 година)

Нето-извоз, годишни номинални промени (во милиони денари, по тековни цени)

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРМ.

Прикажаните движења укажуваат на продолжување на трендот на пад на економската активност и во третото тримесечје на 2009 година. Во споредба со ноемвриските проекции за БДП за третиот квартал, кога беше проектиран пад од 2,5%, најновите остварувања укажуваат на веројатно понизок пад на БДП, првенствено заради помалиот степен на пад кај показателите за личната потрошувачка.

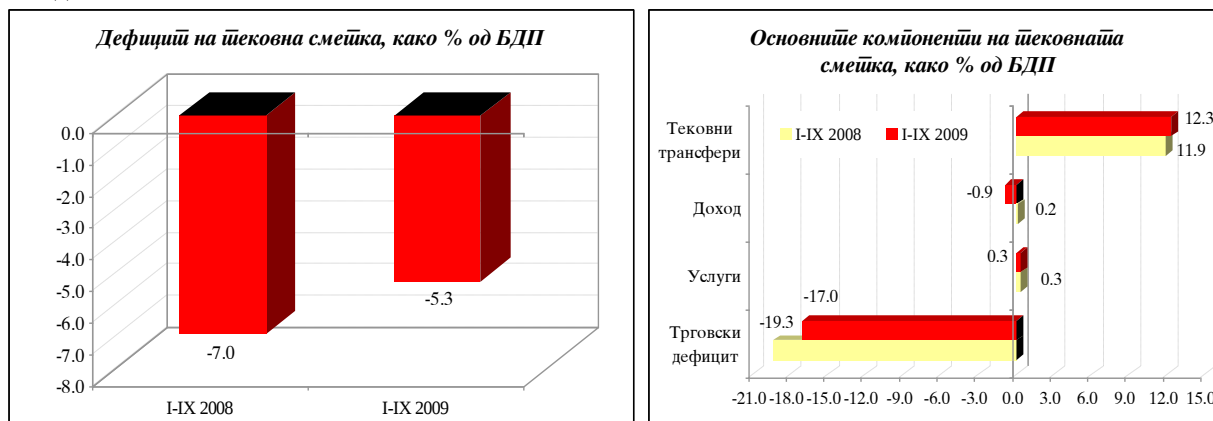
4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА

Во периодот јануари-септември 2009 година, дефицитот во тековната сметка изнесуваше 336,5 милиони евра, или 5,3% од БДП, наспроти негативното салдо од 7% од БДП остварено во истиот период од 2008 година. Стеснувањето на негативниот јаз, во најголем дел се должи на понискиот трговски дефицит, при истовремено зголемување на суфицитот во рамки на тековните трансфери. Позитивниот придонес на овие две категории беше делумно неутрализиран преку дефицитот кај компонентата доход (наспроти суфицитот забележан во истиот период од претходната година).

Нето-приливите во капитално-финансиската сметка (5,3% од БДП во првите девет месеци на годината) овозможија целосно покривање на негативниот јаз во тековната сметка. Најголемиот дел од капиталните приливи се нето-приливи врз основа на втората издадена еврообврзница, задолжувањето во странство, странските директни инвестиции, како и распределбата на специјалните права на влечење (СПВ). Со тоа, во овој период немаше потреба од преземање дел од товарот за финансирање преку намалување на девизните резерви. Сепак, треба да се нагласи дека ваквата структура на изворите на финансирање на дефицитот во тековната сметка е карактеристична од јуни наваму. Имено, во првата половина на годината, значителен дел од финансирањето на јазот во тековните трансакции беше поддржан преку намалувањето на девизните резерви.

Графикон 9

Салдо и компоненти на тековната сметка

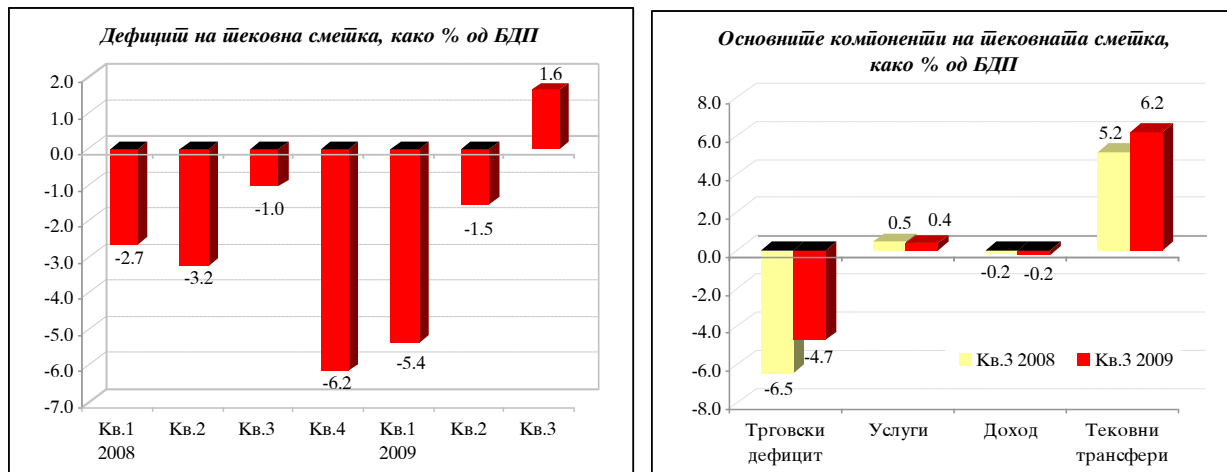
Извор: НБРМ.

Во третиот квартал на 2009 година, во тековната сметка на билансот на плаќања беше забележан суфицит од 104,3 милиони евра, или 1,6% од БДП (односно годишно подобрување од 2,7 процентни поени), што претставува највисок историски квартален суфицит од 2003 година наваму. Оствареното позитивно салдо е резултат на значителното надолно прилагодување на увозот на стоки, што доведе до стеснување на трговскиот дефицит. Во иста насока делуваа и поволните движења кај приватните трансфери, коишто беа под влијание на сезонските фактори и позитивните согледувања на домашните економски субјекти. Оваа динамика на приватните трансфери продолжува и во наредниот период. Имено, според најновите податоци од менувачкиот пазар, во периодот октомври-ноември 2009 година, остварениот нето-откуп на менувачкото работење изнесува 153,8 милиони евра, што претставува пораст од 53,4% на годишна основа. Од аспект на кварталната динамика, остварениот суфицит во третото тримесечје на годината следува по значително влошената состојба на екстерниот сектор во првата

половина на 2009 година. Имено, падот на извозот и падот на приватните трансфери доведоа до висок дефицит во првиот квартал. Прилагодувањето на увозот и стабилизирањето на очекувањата значително ги намалија притисоците врз тековната сметка во второто тримесечје на годината.

Графикон 10

Салдо и компоненти на тековната сметка

Извор: НБРМ.

Во третиот квартал, нето-приливите во капиталната и финансиска сметка изнесуваа 206,3 милиони евра, или 3,2% од БДП, што речиси во целост се должи на финансиските приливи од странство врз основа на задолжување на државата. Имено, во јули 2009 година беше издадена втората еврообврзница (во износ од 175 милиони евра), додека во август и септември 2009 година беше извршена распределба на специјалните права на влечење (СПВ) во износ од 62,8 милиони евра. Од друга страна, во рамки на категоријата странски директни инвестиции, забележан е квартален нето-одлив од 9,1 милион евра. Во најголем дел, ваквото движење се должи на промените кај реинвестираната добивка.

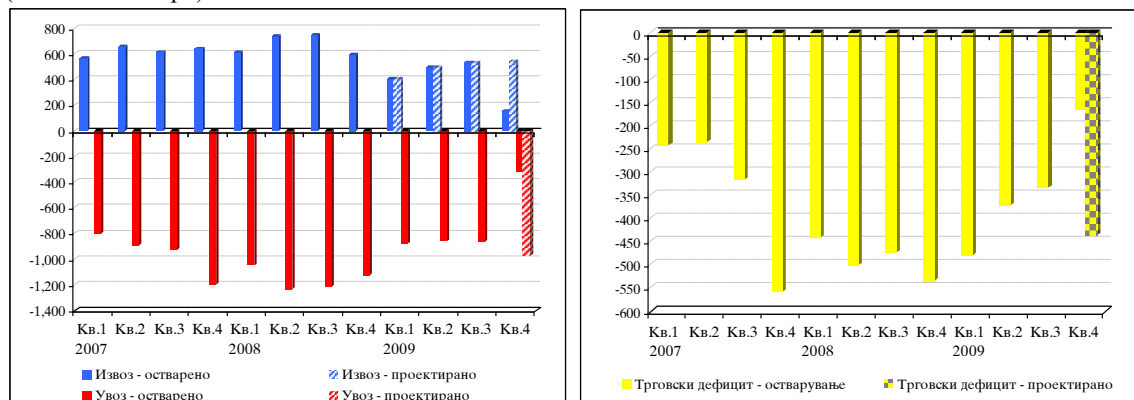
Во првите девет месеци на 2009 година, остварувањата во тековната сметка на билансот на плаќања се совпаѓаат со процените направени во ноември 2009 година. Мали надолни отстапувања (помал суфицит, односно повисок дефицит од проектираниот) се забележани во подбилансите на услуги и доход, коишто се речиси во целост надоместени со надминувањето на процената за нето-приливите од приватни трансфери.

Во октомври 2009 година, надворешната трговска размена на стоки на годишна основа се намали за 26,6%, при годишен пад на извозот и увозот за 31,6% и 23,8%, соодветно. Бавното економско закрепнување на нашите трговски партнери и натаму претставува главен ограничувачки фактор за побрзо закрепнување на извозната побарувачка. Од друга страна, намалувањето на производството зависно од увоз и намаленото кредитирање ја намалија побарувачката за увозни стоки. Најголем дел од падот на извозот произлегува од намалениот извоз на железо и челик и нивни производи (придонес од 51,2% на годишна основа) и помалиот извоз на нафтени деривати (придонес од 17,3% на годишна основа). Пониските цени, но и намалената побарувачка на енергенти се фактори за помал увоз на енергија, чијшто придонес кон годишниот пад на вкупниот увоз изнесува 35,2%. Покрај тоа, намалување е забележано и кај увозот на железо и челик

и нивните производи, електричните машини, опремата и на возилата (придонес од 17,7%, 15%, 7,7% и 7,2%, соодветно). Имајќи ги предвид ваквите промени на извозот и увозот, во октомври беше забележано стеснување на трговскиот дефицит на годишна основа за 14,7%.

Графикон 11

Извоз, увоз на стоки и трговско салдо (остварено и проекција од ноември 2009 година)
(во милиони евра)

Извор: НБРМ.

На збирна основа, во периодот јануари-октомври 2009 година, извозот на стоки изнесува 1.583,3 милиони евра и на годишна основа бележи пад од 31,9%. Значителното намалување на извозот е последица на глобалната криза, којашто подразбира намалена странска ефективна побарувачка и пониски цени на металите на светските берзи, чиишто ефекти беа засилени со неповолната структура на домашниот извозен сектор. Така, металната индустрија, којашто сочинува поголем дел од извозниот сектор, претрпе најголем удар, при што намалениот извоз на железо и челик има најголем придонес од 67,6% во промената на вкупниот извоз на годишна основа. Намалување бележи и извозот на нафтени деривати, облека и текстил и на руди со придонес од 11,3%, 7,4% и 5%, соодветно.

Од почетокот на годината до октомври 2009 година, увозот на стоки изнесува 2.936,4 милиони евра и во споредба со истиот период на 2008 година бележи пад од 25,4%. Најголем дел од годишниот пад се должи на намалениот увоз на енергија со придонес од 38,9%, што произлегува од падот на цената на суровата нафта и на електричната енергија, како и на намалената потреба од енергенти, во услови на намалена домашна активност и подобрен хидропотенцијал. Дел од падот на увозот се објаснува и преку намалената побарувачка за увоз на индустриски набавки на производството зависно од увоз, при што намалениот увоз на железо и челик и нивни производи и на руди имаат значаен придонес од 31,9% и 7,4%, соодветно. Покрај тоа, намалената кредитна активност ја дестимулира потрошувачката, што има последици врз увозот на стоки за широка потрошувачка. Во овој контекст, увозот на возила се намали за речиси една третина во споредба со периодот јануари-октомври 2008 година.

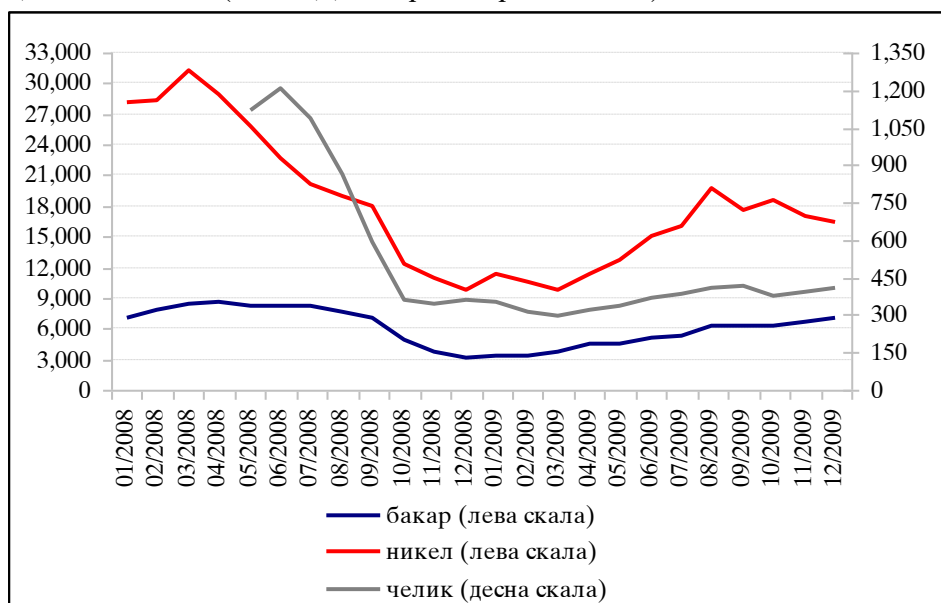
Трендот на посилно надолно прилагодување на увозот од извозот, започнат во вториот квартал придонесе за намалување на трговскиот дефицит за 16,1%, во споредба со периодот јануари-октомври 2008 година. Притоа, стеснувањето на негативниот јаз во енергетското салдо, пред сè заради пониските цени на енергентите, има најголем придонес кон помалиот трговски дефицит, а потоа следуваат намалениот дефицит во

размената на возила и електрични машини и опрема, како и остварувањето позитивно салдо во трговијата со руди. Наспроти тоа, фактор којшто има обратен ефект е помалото позитивно салдо во размената на железото и челикот и нивните производи и на облеката и текстилот. Следствено на динамиката кај извозот и увозот, стапката на покриеност на увозот со извоз во периодот јануари-октомври 2009 година изнесува 53,9% и во споредба со истиот период на 2008 година, бележи намалување од 5,1 процентен поен.

Споредбата на остварувањето во октомври 2009 година со проекцијата за последниот квартал не упатува на поголеми отстапувања кај трговското салдо (37,8% на остварување). Одредено отстапување се забележува кај извозот (29% остварување), што во најголем дел се должи на нискиот извоз на нафтени деривати, заради застојот во работата на Рафинеријата во септември 2009 година. Сепак, до крајот на годината се очекува стабилизирање кај извозот на нафтени деривати, со оглед на остварениот увоз на нафта и нафтени деривати во октомври 2009 година, којшто е во рамки на очекувањата за последниот квартал. Вкупниот увоз е во рамки на проекцијата, со тоа што поголеми отстапувања се забележани кај увозот на електрична енергија, што се должи на помалата побарувачка за електрична енергија од предвидената. Отстапување, но во обратна насока (поголем увоз од очекувањата), е забележано кај возилата во услови на стапка на пад (од 26,3%) помала од предвидената за целиот квартал (од 30,8%).

Во ноември 2009 година, цените на поголем дел од металите на светските берзи забележаа пораст на месечна основа. Така цената на бакарот и на челикот оствари месечен пораст од 6,1% и 3,6%, соодветно. Од друга страна, негативна динамика бележи цената на никелот, во услови на зголемени залихи.

Графикон 12
Цени на метали (во САД-долари/метрички тони)

*Податоците за декември 2009 година се однесуваат на периодот 1-15 на овој месец.
Извор: „Блумберг“.

5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ²

Податоците за крајот на ноември 2009 година покажуваат значително забрзување на годишниот раст на **примарните пари**³ на 22,3% (10,4% во претходниот месец). Оваа промена е одраз на забрзаниот годишен раст на вкупните ликвидни средства на банките (48,5%, наспроти 27,3% во претходниот месец), при забележано намалување на готовите пари во оптек⁴ за 4%. На месечна основа, примарните пари се пониски за 1,4%, што во целост се должи на намалувањето на вкупните ликвидни средства на банките (за 3%), при зголемување на побарувачката на готови пари од 1,2% на месечна основа. Анализирano од аспект на **тековите на креирање и повлекување ликвидност**, месечното намалување на примарните пари во ноември речиси во целост се должи на ликвидноста повлечена преку монетарните инструменти, коишто делуваа во насока на неутрализирање на ефектите од автономните фактори врз ликвидноста во банкарскиот систем. Така, на девизниот пазар, НБРМ продолжи да интервенира со нето-откуп на девизни средства, при што, во ноември, врз оваа основа беше креирана ликвидност од околу 2.072 милиона денари (33,8 милиони евра). Креирање ликвидност, но во значително помал обем, се изврши и преку нето-позицијата на државата кај НБРМ, којашто на месечна основа се намали за 225 милиони денари. Во вакви услови, благајничките записи на НБРМ, на месечна основа, остварија пораст од 2.986 милиони денари, со што претставуваа главен тек на повлекување ликвидност од банкарскиот сектор.

Во ноември, **вкупниот депозитен потенцијал на банките (со вклучени депозитни пари)**⁵ забележа пораст на месечна основа од 1.700 милиони денари, или за 0,9% (2,3% во претходниот месец, при остварена исплата на редовната рата од обврзницата за старо девизно штедење), што повторно го одразува зголеменото штедење во домашна валута. Така, денарските депозити во ноември на месечна основа се зголемија за 1,7% (придонесувајќи со 82,7% за месечниот пораст на вкупните депозити), додека стапката на раст на девизните депозити изнесуваше 0,3%. Анализата на секторската структура покажува месечен пораст на депозитите на домаќинствата⁶ (со вклучени депозитни пари) од 1.388 милиони денари, или за 1,2%, наспроти 1,9% во претходниот месец. Во ноември, новото штедење на домаќинствата беше речиси подеднакво распределено на депозити во домашна и странска валута, при што месечниот раст на денарските и девизните депозити изнесуваше 1,8% и 0,8%, соодветно. Депозитите на корпоративниот сектор остварија умерено месечно намалување од 0,4%.

² Анализата на монетарните и кредитните агрегати се заснова на податоците од новата Методологијата за изготвување на стандардни форми на монетарните биланси и прегледи и новиот сметковен план (што стапи во сила од 01.01.2009 година).

³ Ги вклучува готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна на банките), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари). Без девизната задолжителна резерва, примарните пари во ноември 2009 година на годишна основа се повисоки за 21,7%.

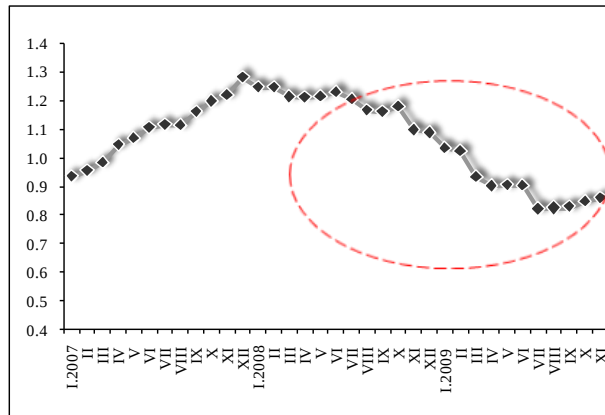
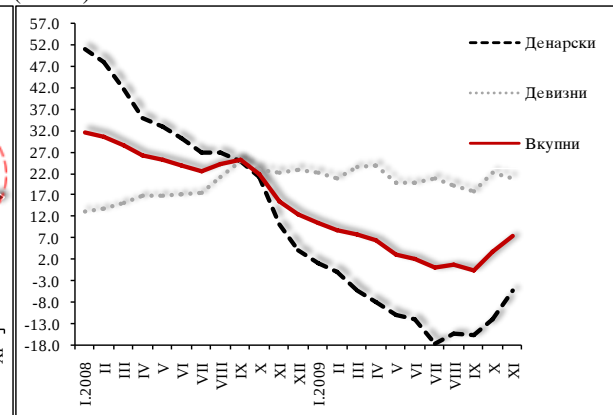
⁴ Ја вклучува и готовината во благајна на банките.

⁵ Почнувајќи од јануари 2009 година, депозитите вклучуваат и пресметана камата.

⁶ Се однесува на физичките лица и самостојните вршители на дејност со личен труд.

Графикон 13

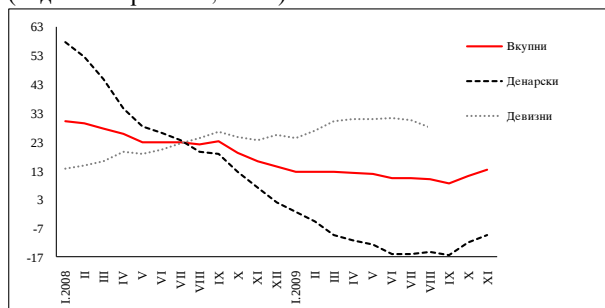
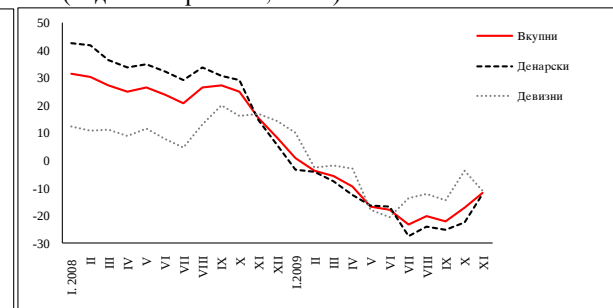
Сооднос денарски - девизни депозити

Годишни стапки на раст на вкупните депозити
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во ноември 2009 година, годишната стапка на раст на вкупните депозити кај банките се искачи на 7,2% (од 3,6% во претходниот месец), што покрај поволните месечни поместувања кај депозитната база, во голема мера го одразува базниот ефект⁷. Девизните депозити на годишна основа беа повисоки за 20,9% (22,1% во октомври), додека стапката на пад на денарските депозити продолжи да забавува и стигна до 5,2% во ноември (12,1% во претходниот месец). Од аспект на секторската структура, депозитите на домаќинствата во ноември остварија годишна стапка на раст од 13,2% (11,4% во претходниот месец), додека депозитите на претпријатијата (приватни и јавни)⁸ се пониски за 11,8% на годишна основа (наспроти 16,9% во октомври 2009 година).

Графикон 14

Депозити на домаќинствата
(годишна промена, во %)Депозити на претпријатијата
(годишна промена, во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

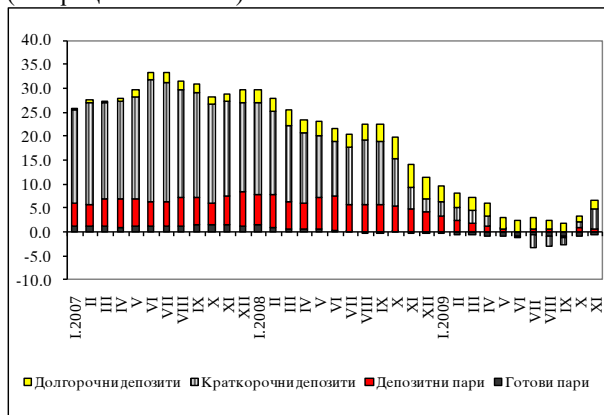
⁷ Во ноември 2008 година, како резултат на репатријацијата на поголем износ на дивиденда кон странски инвеститор, вкупниот депозитен потенцијал на банките на месечна основа се намали за 4.362 милиона денари, или за 2,5%.

⁸ Депозитите на претпријатијата од приватниот сектор се пониски за 14,7% на годишна основа.

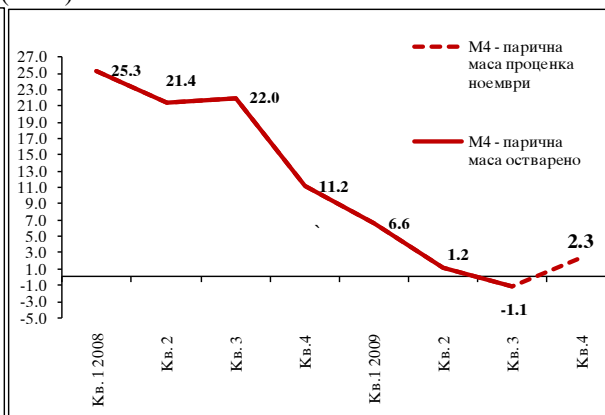
Графикон 15

Парична маса М4

Придонес во годишниот пораст
(во процентни поени)

Годишни стапки на раст
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во ноември 2009 година, годишната стапка на раст на **најшироката парична маса М4⁹** изнесуваше 5,9%, наспроти 2,4% во претходниот месец. Притоа, доколку поволните тенденции кај депозитната база продолжат и во текот на следниот месец (на што веќе укажуваат првичните декадни податоци), дури и при остварување на претпоставката за репатријација на дивиденда и базниот ефект¹⁰, постои можност од остварување годишна стапка на раст на најшироката парична маса повисока од проценетата во ноември (2,3% за декември 2009 година). Во споредба со крајот на 2008 година, најшироката парична маса М4 е повисока за 3% во ноември.

6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ

Во ноември 2009 година, **вкупните кредити на банките кај приватниот сектор** се зголемија за 1.505 милиони денари, или за 0,9% во однос на октомври. Ваквата промена претставува продолжение на минатомесечниот пораст, но има позасилена динамика. Имено, месечните текови на кредитите во ноември беа за околу четирипати поголеми во однос на апсолутната месечна промена на вкупните кредити во октомври, при што основен двигател на порастот беа денарските кредити¹¹ (со придонес од 67,2%). Притоа, стапките на раст на денарските и девизните кредити изнесуваа 0,7% и 1,3%, соодветно. Секторската структура на кредитите укажува на поголеми кредитни текови и кон населението и кон претпријатијата. Сепак, во ноември кредитирањето и понатаму главно е насочено кон корпоративниот сектор. Така, кредитите на претпријатијата остварија посилен месечен раст од 1,4% (наспроти 0,3% во октомври), што во услови на умерен раст на кредитите кон домаќинствата (од 0,2%), доведе до зголемување на придонесот на корпоративните кредити во порастот на вкупните кредити на 93,9%.

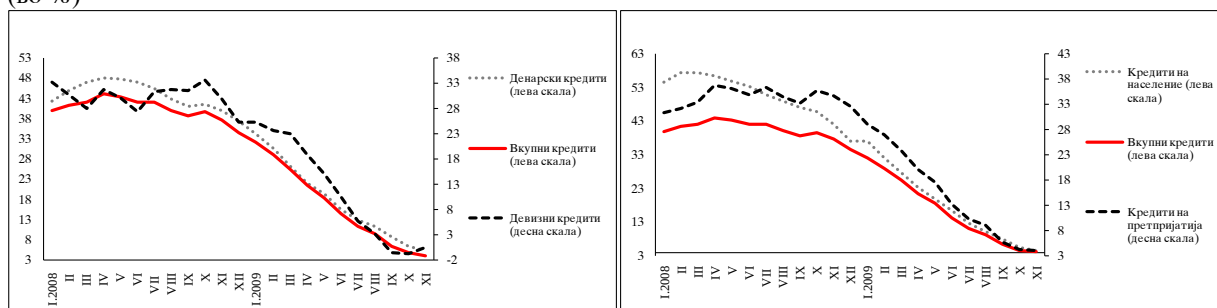
⁹ Анализата се однесува на паричната маса М4 со вклучена пресметана камата.

¹⁰ За разлика од месечното намалување во ноември 2008 година, во декември 2008 година, најшироката парична маса М4 забележа пораст на месечна основа од 5.347 милиони денари, или за 2,8%.

¹¹ Ги вклучува денарските кредити со девизна клаузула.

Графикон 16

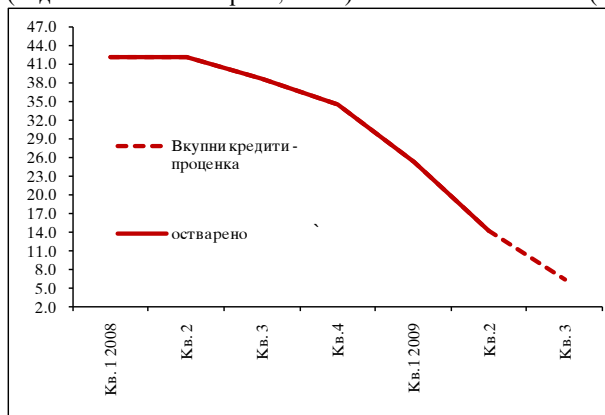
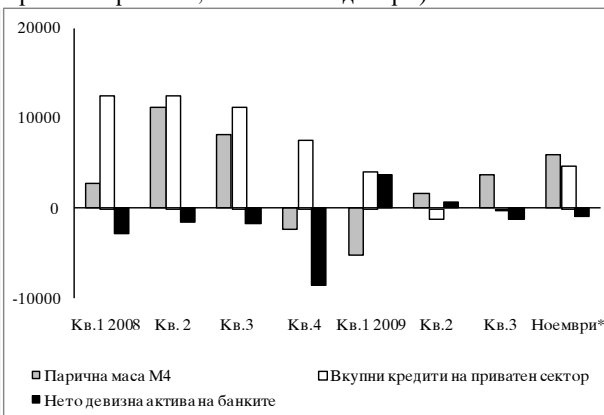
Годишни стапки на раст на кредитите на приватниот сектор според валутната и секторската структура
(во %)

Намалувањето на годишната стапка на раст на кредитите во ноември 2009 година се одвиваше побавно во однос на претходните месеци, но таа сепак го достигна најниското ниво во последните неколку години од 4,1% (4,6% во октомври). Од аспект на валутната структура, денарската компонента и понатаму е главниот двигател на годишниот кредитен раст (со придонес од 98%). Сепак, постојано забавување на кредитирањето во денари е забележливо и во овој месец, кога годишната стапка на раст продолжи да се намалува до ниво од 5,2% (6,3% во октомври). За разлика од постојаното забавување на растот на денарските пласмани, придвижување во нагорна насока забележаа девизните кредити. По забележаниот годишен пад во септември и октомври, девизните кредити се вратија во позитивната зона, остварувајќи раст од 0,4%. Кредитните текови од аспект на поодделните сектори и натаму се во согласност со вообичаените движења забележани во претходните месеци во поглед на одделниот придонес во порастот на вкупните кредити. Така, корпоративните кредити придонесоа со 57% во растот на кредитите на годишна основа (52,5% во октомври), при што остварија пораст од 3,9% (4,1% во октомври). Кај кредитите насочени кон домаќинствата, годишната стапка на раст изнесуваше 4,6% (5,6% во октомври).

Во однос на очекуваните движења на кредитниот пазар до крајот на 2009 година, се проценува дека ќе има натамошно забавување на годишната стапка на раст на кредитите. Имено, согласно со ноемвриската проценка, се очекува дека кредитната активност на банките кон приватниот сектор во декември 2009 година ќе се сведе на нивото од околу 2,6%, што е во согласност со досегашните движења.

Графикон 17

Кредити на приватниот сектор
(годишни стапки на раст, во %)Извори на финансирање
(квартални промени, во милиони денари)*

*Остварувањата за ноември се збирна промена во однос на крајот на 2008 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во ноември 2009 година, **нето девизната актива на банките** беше негативна (881 милион денари, додека во октомври нето девизната актива на банките изнесуваше 2.569 милиони денари). Навлегувањето во зоната на негативни вредности е комбиниран резултат на значителниот месечен одлив од девизните средства на банките (за 2.490 милиони денари, односно 8%) и растот на девизните обврски на банките од 961 милион денари, или 3,4%.

7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС

На 16.12.2009 година, примарните пари изнесуваа 32.377 милиони денари и во однос на крајот на ноември, се повисоки за 358 милиони денари, или за 1,1%. Порастот кај примарните пари во целост се должи на зголемувањето на готовите пари во оптек за 7,6%, во услови на намалување на вкупните ликвидни средства на банките¹² за 4,3%. Во рамки на анализираниот период (01-16.12.2009 година), остварениот нето-откуп на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ, готовината во благајна на банките заедно со монетарните инструменти делуваа во насока на креирање ликвидност, којашто беше повлечена преку готовите пари во оптек и денарските депозити на државата.

Со оглед на постојаните поволни движења на девизниот пазар во втората половина на годината и очекувањата за постабилен амбиент за водење на монетарната политика во 2010 година, НБРМ на 30.11.2009 година донесе одлука за намалување на основната каматна стапка (каматната стапка на благајничките записи на НБРМ) од 9% на 8,5%. Следствено, беше намалена и каматната стапка на ломбардните кредити од 10,5% на 10%.

Од почетокот на декември се одржаа три аукции на благајнички записи (одржани на 02.12.2009, 09.12.2009 и 16.12.2009 година), при што беше креирана ликвидност од 42 милиона денари. Со состојба на 30.11.2009 година, бруто девизните резерви изнесуваат 1.591,8 милиони евра и во однос на крајот на 2008 година се повисоки за 96,9 милиони евра.

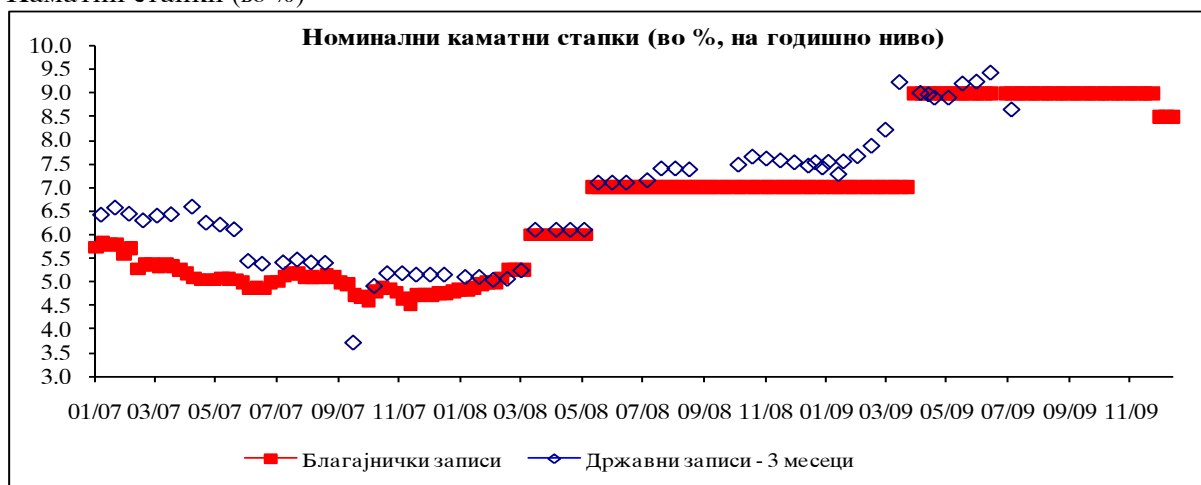
¹² Се однесува на сметките на банките кај НБРМ и готовина во благајна.

Во рамки на анализираниот период, се одржа **една аукција на тримесечни државни записи со девизна клаузула** (на 01.12.2009 година) со каматна стапка од 5,3% (5,4% на претходната аукција) при тендер на износи, во услови на еднаква понуда и побарувачка.

Во периодот 01-16.12.2009 година, **пондерираната меѓубанкарска каматна стапка** изнесуваше 6,05% (6,23% во ноември 2009 година). Во периодот 01-17.12.2009 година, **котираната просечна меѓубанкарска каматна стапка - СКИБОР** изнесуваше 6,11% (преку ноќ), 7,64% (една недела), 8,9% (еден месец) и 9,43% (три месеци), наспроти 6,28%, 7,52%, 9,20% и 9,53%, за соодветните рочности во ноември. Во периодот 01-17.12.2009 година, **пондерираната меѓубанкарската каматна стапка за склучени трансакции преку ноќ - МКДОНИА** изнесуваше 5,93%, наспроти 6,08% во ноември 2009 година.

Графикон 18

Каматни стапки (во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во октомври 2009 година, во доменот на **каматната политика на банките, просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити и на денарските депозити** се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесуваше 10,3% и 7,4%, соодветно. На месечна основа, позначителна промена е забележана кај краткорочните кредити без валутна клаузула на населението и кај долгорочните кредити со валутна клаузула на претпријатијата, чиешто каматни стапки се зголемени за 0,2 и 0,3 процентни поени и изнесуваат 14,3% и 9,7%, соодветно. Во рамки на пасивните каматни стапки, позначителен пораст е забележан кај каматните стапки на краткорочните орочените депозити без валутна клаузула на претпријатијата и долгорочно орочените депозити без валутна клаузула на населението, од 0,2 процентни поена, соодветно при што изнесуваат 7,1% и 10,5%, соодветно. **Во рамки на девизните каматни стапки, просечната пондерирана каматната стапка на девизните кредити** се намали на 7,5% (од 7,6% во претходниот месец), додека **пондерираната каматна стапка на девизните депозити** се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесува 3,3%

Во октомври, **каматната стапка на денарските новоодобрени кредити и новопримените депозити** се зголеми за 0,1 и 0,7 процентни поени, соодветно и изнесува 10,4% и 5,9%, соодветно. Во октомври, **каматната стапка на девизните новоодобрени кредити** изнесува 7,5% (наспроти 8,3% во претходниот месец), додека **каматната стапка на девизните новопримени депозити** се зголеми за 0,1 процентен поен и изнесува 1,6%.

Набљудувано по **групи банки**, зголемување на **активните денарски каматни стапки** во октомври извршиле големите банки (за 0,1 процентен поен), со што нивната активна каматна стапка изнесува 9,9%, додека каматната стапка на средните и малите банки е непроменета и изнесува 11,1% и 11%, соодветно. Кај **пасивната каматна стапка** е забележано зголемување на каматната стапка на малите банки за 0,1 процентен поен, при што изнесува 5,2%, додека пасивните каматни стапки на големите и средните банки се задржани на истото ниво и изнесуваат 7,6% и 7%, соодветно. Во октомври, позначителна промена кај **каматните стапки на девизните кредити** е забележана кај малите банки, чијашто девизна активна каматна стапка се намали на 6,6% (од 12,7% во претходниот месец). Намалување е забележано и кај каматната стапка на големите банки за 0,1 процентен поен, при што изнесува 7%, додека кај средните банки активната девизна каматна стапка е задржана на истото ниво од 8,8%. **Кај девизните депозити**, зголемување на каматната стапка е забележано од страна на малите банки и тоа за 0,2 процентни поена, при што изнесува 2,5%, додека кај големите и средните банки нема промена и нивните пасивни каматни стапки изнесуваат 3,2% и 3,6%, соодветно.

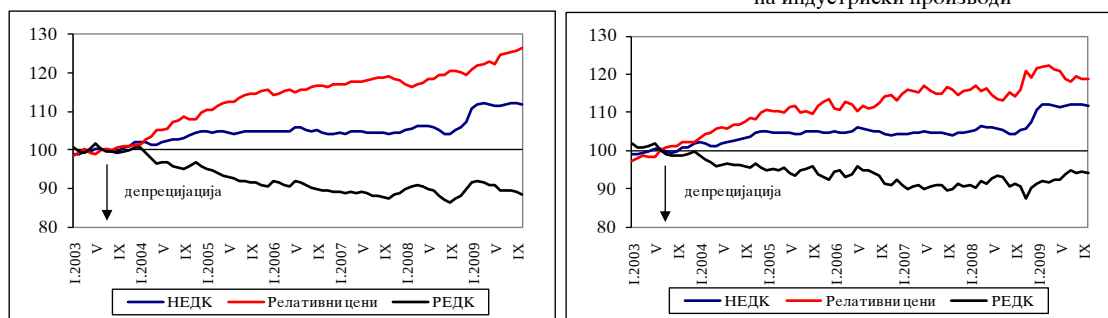
Кај индексот на **реалниот ефективен девизен курс на денарот** дефлациониран со индексот на трошоците на живот, во октомври 2009 година е забележана месечна депрецијација од 1%. Ваквата месечна динамика на РЕДК е резултат на порастот на релативните цени и на депрецијацијата на НЕДК (од 0,4%). На годишна и на збирна основа, РЕДК апрецира за 1,1% и 1,4%, соодветно, во услови на апрецијација на НЕДК, чиешто влијание во голем дел е намалено од растот на странските и падот на домашните цени. Во октомври 2009 година, РЕДК на денарот мерен според индексот на цените на производителите на индустриски производи се одликува со депрецијација од 0,4% на месечна основа, што се должи единствено на месечната депрецијација на НЕДК, во услови на непроменети релативни цени. Од друга страна, РЕДК апрецира на годишна и на збирна основа (за 3,9% и 1,6%, соодветно), така што помалиот пад на странските во споредба со домашните цени, делумно го неутрализира ефектот од апрецијацијата на НЕДК.

Графикон 19

Индекс на НЕДК, релативни цени и РЕДК на денарот*

дефлатор: индекс на трошоците на живот

дефлатор: индекс на цените на производителите на индустриски производи

*Ознаката за депрецијација е за РЕДК и НЕДК. Кај релативните цени, нагорниот тренд е во прилог на депрецијација на РЕДК (и обратно).

Извор: НБРМ, ММФ-МФС за декември 2009 година и ДЗС на Република Македонија.

За оние земји за кои нема расположливи податоци од МФС, податоците се земени од интернет-страниците на соодветните централни банки, заводи за статистика и од ЕУРОСТАТ.

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ

Табела 1

Инфлација и нејзините компоненти

Трошоци на живот	промена во %			придонес во процентни поени		
	<u>XI2009</u>	<u>XI2009</u>	<u>I-XI2009</u>	<u>XI2009</u>	<u>XI2009</u>	<u>I-XI2009</u>
	X.2009	XI.2008	I-XI.2008	X.2009	XI.2008	I-XI.2008
Вкупно	0.3	-2.3	-0.7	0.3	-2.3	-0.7
Исхрана	0.5	-4.1	-1.4	0.2	-1.7	-0.6
Производи од жито	-0.5	-4.8	0.4	0.0	-0.4	0.0
Свеж и преработен зеленчук	6.6	-7.0	-1.2	0.4	-0.4	-0.1
Свежо и преработено овошје	-4.9	-8.0	-11.0	-0.2	-0.3	-0.4
Свежо и преработено месо	0.1	4.1	7.5	0.0	0.3	0.6
Свежа и преработена риба	1.0	6.0	11.5	0.0	0.1	0.1
Свежо и преработено млеко	0.4	-9.4	-7.2	0.0	-0.6	-0.5
Свежи јајца	-0.5	-8.3	0.4	0.0	-0.1	0.0
Маснотии	0.2	-20.6	-24.5	0.0	-0.5	-0.6
Тутун и пијалаци	0.0	3.3	4.0	0.0	0.2	0.2
Облека и обувки	0.7	0.0	0.2	0.1	0.0	0.0
Домување	0.1	-1.7	5.0	0.0	-0.3	0.7
Стан (станарина, вода, услуги)	-0.1	0.7	2.2	0.0	0.0	0.1
Огрев и осветление	0.2	-2.9	7.0	0.0	-0.3	0.6
Греење и услуги	0.5	-7.9	-1.1	0.0	-0.3	0.0
Електрична енергија и осветлување	0.0	0.0	11.8	0.0	0.0	0.7
Хигиена и здравје	0.0	1.3	2.2	0.0	0.1	0.2
Култура и разонода	-1.4	-7.6	-3.6	-0.1	-0.4	-0.2
Сообраќајни средства и услуги	1.2	-1.5	-8.7	0.2	-0.2	-1.2
Течни горива и масла	4.7	-2.0	-23.4	0.2	-0.1	-0.9
Сообраќајни и пгт услуги	0.0	0.8	0.1	0.0	0.0	0.0
Ресторани и хотели	-1.4	-0.7	2.5	-0.1	0.0	0.1
Останати услуги неспомнати на друго место	-0.2	-1.0	-6.2	0.0	0.0	0.0

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија

Табела 2

Базична инфлација, продуктивност и плати

	2007	2008	2008				2009			Последни месеци			
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг 09	сеп 09	окт 09	нос 09
(годишни промени, %)													
Инфлација (CPI)	2.3	8.3	9.5	9.9	8.4	5.5	0.9	-0.6	-1.4	-1.4	-1.4	-2.4	-2.3
Базична инфлација (без храна и енергија)	0.6	2.6	2.9	2.8	2.5	2.2	1.5	0.3	0.1	0.0	0.1	-0.3	-0.6
Регулирани цени	3.3	9.3	7.4	9.2	12.5	8.3	-1.6	-1.8	-3.3	-4.5	-2.9	-2.2	-2.6
Цени на производители на индустриски п-ди	2.5	10.3	10.5	13.6	15.1	2.1	-6.2	-8.8	-10.1	-9.8	-9.0	-5.9	1.4
Продуктивност	2.3	1.7	1.5	3.6	2.0	-0.2	-3.8	-6.0	-	-	-	-	-
Номинална нето-плата*	7.9	10.4	10.5	9.9	10.7	10.3	12.7	13.4	8.9	11.2	5.1	-	-
Реална нето-плата*	5.5	1.9	0.9	0.0	2.1	4.5	11.8	14.1	10.4	12.7	6.6	-	-

*Од јануари 2009 година податокот е коригиран од структурната промена поради примената на концептот за бруто-плати, кој ги вклучува надоместоците за храна и превоз во платите.

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и НБРМ.

Табела 3**Индустриско производство и останати дејности од економијата**

<i>(годишни промени, %)</i>	2007	2008	2008				2009			Најнови податоци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Авг-09	Сеп-09	Окт-09
Бруто домашен производ	5.9	4.9	5.6	6.7	5.8	2.0	-0.9	-1.4	-	-	-	-
Индустриско производство	3.7	5.5	5.8	12.0	13.0	-7.7	-10.8	-13.2	-13.1	-9.8	-9.9	-0.9
Градежништво	7.6	25.6	29.1	55.7	-2.0	31.5	0.0	14.7	12.6	-1.0	45.1	-
Трговија	23.1	10.5	19.1	19.8	12.4	-0.5	-8.7	-11.0	-6.7	-5.8	-7.5	-
Телекомуникации	15.6	8.9	12.1	7.4	10.1	6.4	7.4	5.7	8.3	6.6	10.6	-

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 4**Селектирани дејности од индустријата**

<i>(годишни промени, %)</i>	2006	2007	2008	2008				2009			Октомври 2009	
				Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	промена, %	придонос, п.п.
Вадење руди и камен	28.0	9.8	0.4	11.9	13.6	3.4	11.2	-12.6	-19.2	-11.3	-6.5	-0.3
Производство на прехранбени производи и пијалаци	0.1	7.7	1.2	5.3	6.0	6.1	11.9	-2.5	-0.1	-1.8	-11.8	-2.0
Производство на тутунски производи	5.5	-0.8	0.1	13.8	15.4	1.0	-18.1	-2.1	2.6	-5.5	-13.7	-0.7
Производство на предмети за облека	-3.7	-14.5	-2.0	-16.5	-22.7	-23.4	-18.8	-23.7	-16.9	-1.6	-18.9	-1.2
Печатење	-17.9	-12.2	1.6	7.8	72.2	68.4	85.3	2.6 пати	54.4	-2.7	-3.8	-0.2
Производство на деривати на нафта	12.3	-2.4	0.1	3.3	50.9	1.1	-30.9	9.2	-27.2	-36.3	-11.5	-0.5
Производство на други неметални минерали	14.0	3.8	-0.3	-10.9	-3.2	-9.9	15.0	-17.0	-4.3	-11.8	-16.3	-1.2
Производство на основни метали	11.8	34.3	-1.0	9.5	15.7	-3.3	-45.7	-61.6	-52.3	-42.2	-9.4	-0.9
Производство на метални производи во металопреработувачката фаза, освен машини и уреди	5.7	45.6	2.6	29.7	11.8	3 пати	-22.0	35.0	-12.9	-2.8	2.7 пати	9.1
Производство на електрични машини и апарати	3.7	-24.4	0.6	45.6	64.9	32.4	-10.6	1.0	-13.5	-51.6	-56.9	-1.6
Производство на други сообраќајни средства	-6.9	33.4	-0.3	9.8	143.1	-47.9	-70.6	-60.5	-71.5	-21.0	-52.7	-0.2
Рециклажа	12.8	-35.6	0.5	105.6	262.2	12.5 пати	-34.9	-74.2	-10.6	7.6	7.4	0.1
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и топла вода	-0.6	-9.5	-0.3	-0.8	1.9	1.9	-12.2	-1.6	15.6	10.4	13.8	1.2

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 5**Индикативни категории за личната потрошувачка и за инвестициите**

<i>(реални годишни промени, %)</i>	2007	2008	2008				2009			Најнови податоци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Авг-09	Сеп-09	Окт-09
Промет во трговија на мало*	14.4	3.1	0.8	4.7	5.3	1.5	-4.0	-3.6	-0.8	0.0	-4.6	-
Приходи од ДДВ*	18.5	1.3	13.9	2.1	-0.2	-8.0	-8.5	-14.0	-3.8	-2.4	-4.3	-11.1
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	19.4	7.8	6.1	7.4	8.7	8.9	-0.1	-9.5	-6.6	-3.9	-7.4	-
Домашно производство на потрошни добра	-1.5	6.7	2.2	7.2	6.5	10.1	4.5	0.2	-5.5	-7.2	-6.3	-13.6
Увоз на средства за работа*	36.9	21.5	37.5	26.4	15.6	13.6	24.4	-10.8	-8.6	8.1	-3.7	-
Извршени градежни работи*	4.9	16.3	18.0	41.6	-9.6	24.7	-0.8	15.3	14.2	0.5	47.1	-
Домашно производство на капитални производи	19.7	-1.3	26.5	28.0	-15.9	-31.3	-24.9	-40.1	-19.3	-27.8	11.7	-12.8

*реалните стапки на раст се пресметени од НБРМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живо
Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРМ

Табела 6

Биланс на плаќања^{1,3}

(во милиони евра)

	2008				2008	2009												2009		2009
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Кв.1	Кв.2	
I. Тековна сметка	-173.1	-210.7	-68.3	-401.2	-853.3	-115.7	-94.4	-133.0	-67.4	-10.1	-20.2	25.2	21.6	57.5				-343.1	-97.8	-336.5
СТОКИ, нето	-374.2	-464.0	-419.9	-492.6	-1,750.7	-143.0	-152.0	-151.6	-142.6	-79.8	-116.6	-120.6	-111.3	-69.0				-446.6	-339.0	-1,086.6
Извоз, ф.о.б	611.6	735.8	745.2	591.6	2,684.2	113.7	136.7	149.9	155.0	164.5	171.7	186.1	162.1	184.2				400.3	491.3	1,423.9
Увоз, ф.о.б /2	-985.8	-1,199.9	-1,165.1	-1,084.2	-4,434.9	-256.7	-288.6	-301.5	-297.6	-244.3	-288.4	-306.7	-273.4	-253.2				-846.8	-830.3	-2,510.5
УСЛУГИ, нето	0.5	-7.6	29.6	-18.1	4.3	-1.5	3.5	-3.0	0.8	-4.1	2.1	9.5	9.2	4.5				-1.0	-1.2	21.1
ДОХОД, нето	23.8	0.7	-14.4	-101.0	-90.9	-13.3	-4.8	-6.8	-2.3	-10.7	-5.1	-5.6	-6.8	-3.4				-24.9	-18.1	-58.8
од кој: камата, нето	-5.8	-11.7	-11.0	-17.8	-46.3	-9.8	-5.2	-7.6	-5.5	-6.4	-5.3	-7.6	-4.1	-5.1				-22.6	-17.2	-56.7
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	176.8	260.3	336.4	210.5	984.0	42.1	58.8	28.4	76.7	84.5	99.4	141.9	130.5	125.4				129.4	260.6	787.8
Официјални	7.7	21.5	10.9	7.9	47.9	3.0	1.5	5.8	5.5	1.9	5.4	2.8	4.1	1.4				10.3	12.9	31.5
Приватни	169.1	238.8	325.6	202.6	936.1	39.2	57.4	22.6	71.1	82.5	94.0	139.1	126.5	124.0				119.1	247.7	756.3
II. Капитална и финансиска сметка	184.3	221.3	56.4	389.2	851.2	100.9	92.0	132.9	71.4	15.5	27.6	-35.7	-21.6	-59.4				325.8	114.5	323.6
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	-0.8	-2.6	-0.5	-8.3	-12.2	0.1	0.4	0.3	-0.1	0.3	1.6	4.2	3.0	8.0				0.8	1.7	17.7
Капитални трансфери, нето	-0.8	1.1	-0.5	-0.8	-1.1	0.1	0.4	0.3	-0.1	0.3	1.6	4.2	3.0	0.5				0.8	1.7	10.2
Официјални	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				0.0	0.0	0.0
Други	-0.8	1.1	-0.5	-0.8	-1.1	0.1	0.4	0.3	-0.1	0.3	1.6	4.2	3.0	0.5				0.8	1.7	10.2
Стекнување/располагање со	0.0	-3.7	0.0	-7.5	-11.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.5				0.0	0.0	7.5
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	185.1	223.9	56.9	397.6	863.5	100.8	91.6	132.6	71.5	15.2	26.0	-39.8	-24.6	-67.4				325.0	112.8	305.9
Директни инвестиции, нето	142.5	111.5	74.8	80.5	409.4	26.4	25.9	1.3	31.7	17.9	7.5	-31.1	25.8	-3.8				53.6	57.1	101.6
Портфолио инвестиции, нето	-8.3	-10.8	-8.3	-23.3	-50.7	-4.7	-3.7	-10.8	-8.6	-0.5	-3.3	161.3	-9.3	-3.3				-19.1	-12.4	117.2
Други инвестиции, нето	43.0	146.7	118.0	145.5	453.2	-8.7	32.7	13.7	-10.3	-36.4	62.4	20.3	72.1	-40.9				37.7	15.8	105.0
Трговски кредити, нето	-40.4	87.7	-21.2	-41.7	-15.7	2.4	21.1	29.5	12.8	-15.9	4.7	-16.8	27.6	-28.1				53.0	1.6	37.3
Заеми, нето	11.2	41.2	82.4	90.8	225.6	-9.3	4.7	2.6	3.8	2.3	-7.7	-3.2	2.6	-1.7				-1.9	-1.6	-5.7
Валутни и депозити, нето	60.8	7.7	52.0	86.9	207.4	-4.4	4.2	-21.9	-29.0	-25.3	60.3	38.3	-16.0	-19.8				-22.1	6.0	-13.6
од кои: монетарна власт, нето	10.7	5.9	0.0	-0.5	16.0	-4.0	-0.3	0.7	-0.4	0.4	1.0	1.5	0.3	-0.1				-3.6	1.0	-0.9
комерцијални банки, нето	47.2	9.2	41.0	137.2	234.6	-10.5	-3.5	-42.0	-32.9	-25.2	59.4	41.3	-13.4	-6.5				-56.0	1.3	-33.3
останати сектори, нето	2.9	-7.4	11.0	-49.7	-43.2	10.1	8.0	19.4	4.2	-0.4	0.0	-4.5	-2.9	-13.2				37.5	3.7	20.7
Други, нето	11.3	10.1	4.8	9.5	35.8	2.6	2.6	3.5	2.2	2.5	5.1	2.0	57.9	8.7				8.7	9.8	87.1
Бруто официјални резерви, (- = зголемување) /4	8.0	-23.5	-127.6	194.8	51.6	87.7	36.7	128.4	58.7	34.2	-40.6	-190.3	-113.3	-19.4				252.8	52.2	-18.0
III. Грешки и пропусти	-11.2	-10.6	11.9	12.0	2.1	14.8	2.4	0.1	-4.0	-5.3	-7.4	10.4	0.0	1.9				17.3	-16.7	13.0

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ.

Пресметката на ц.ф. - ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.ф. изнесува 3,86%.

За 2006, 2007 и 2008 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Промени во методологијата: Податоците за платниот биланс за 2008 год. вклучуваат проценки на вредностите на одредени елементи во ставките директни инвестиции и доход - врз основа на податоците од новиот извор на податоци (годишен прашалник за странски вложувања ДИ-22) расположливи заклучно со 2007 година.

4/ Без монетарно хзато и курсни разлики.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 7

Надворешнотрговска размена

(во милиони евра)

	X.2009		X.2009		X.2009		I-X.2009	
	X.2009	I-X.2009	IX.2009	%	X.2008	%	I-X.2008	%
Вкупна размена	478.7	4,519.7	30.6	6.8	-173.2	-26.6	-1,744.0	-27.8
Извоз	156.7	1,583.3	-27.7	-15.0	-72.4	-31.6	-742.3	-31.9
Увоз	322.0	2,936.4	58.3	22.1	-100.8	-23.8	-1,001.7	-25.4
Салдо	-165.4	-1,353.0	-86.0	108.2	28.4	-14.7	259.4	-16.1

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 8

Монетарни движења, ноември 2009 година

	30.09.2009	31.10.2009	30.11.2009	месечна промена (30.11.2009/31.10.2009)		годишна промена (30.11.2009/ 30.11.2008)
	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>						
Парична маса М4	195,732	199,943	201,445	1,502	0.8	5.9
Готови пари во оптик ^{/1}	14,456	14,604	14,470	-134	-0.9	-8.6
Денарски депозити ^{/2}	84,152	87,009	88,351	1,342	1.5	-4.7
Девизни депозити	97,124	98,330	98,624	294	0.3	20.9
Вкупни депозити	181,276	185,339	186,974	1,635	0.9	7.2
Примарни пари	41,760	45,060	44,434	-626	-1.4	22.3

^{/1} Се однесува на готови пари во оптик, без готовина во благајна на банките.^{/2} Вклучува депозитни пари и депозитни пари на останати финансиски институции кај НБРМ

	30.09.2009	31.10.2009	30.11.2009	месечна промена (30.11.2009/31.10.2009)		годишна промена (30.11.2009/ 30.11.2008)
	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>						
Кредити на приватен сектор	175,067	175,384	176,889	1,505	0.9	4.1
Во денари	137,052	137,201	138,212	1,011	0.7	5.2
Во странска валута	38,015	38,183	38,676	493	1.3	0.4
Нето девизна актива на банките	3,174	2,569	-881	-3,450	-134.3	-209.5

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 9

Монетарни агрегати

(во %)

	период во однос на претходен период										годишна промена									
	2008					2009					2008					2009				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Октомври	Ноември	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Октомври	Ноември	Кв.1	Кв.2
<i>во %</i>																				
M0	-8.8	13.5	-0.02	4.4	-10.2	1.7	11.8	7.9	-1.4	16.6	22.2	19.6	8.0	6.4	-4.7	6.6	10.4	22.3		
M1	-5.9	11.2	1.50	7.8	-13.5	1.8	0.6	2.5	-0.1	24.3	30.2	22.2	14.5	5.2	-3.6	-4.5	-0.2	-0.5		
M4	1.6	6.3	4.3	-1.2	-2.6	0.8	2.0	2.2	0.8	25.3	21.4	22.0	11.2	6.6	1.2	-1.1	2.4	5.9		
M4-денарски дел	-1.4	6.6	2.0	-3.2	-9.5	-0.7	-1.7	3	1.2	33.5	24.7	20.0	3.9	-4.7	-11.3	-14.5	-11.4	-5.3		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 10

Депозити на приватниот сектор*
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		30.11.2009	износ	%	износ	%
Вкупни депозити на приватен сектор*		183,647	1,700	0.9	12,344	7.2
Денарски депозити	Домаќинства	40,725	717	1.8	-4,151	-9.2
	Претпријатија	35,294	258	0.7	-4,873	-12.1
	Вкупно	85,023	1,406	1.7	-4,679	-5.2
Девизни депозити	Домаќинства	79,686	671	0.8	18,234	29.7
	Претпријатија	17,615	-453	-2.5	-2,174	-11.0
	Вкупно	98,624	294	0.3	17,023	20.9
Вкупни депозити на домаќинства		120,411	1,388	1.2	14,083	13.2
Вкупни депозити на претпријатија		52,909	-195	-0.4	-7,047	-11.8

*Вклучува депозитни пари

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 11

Кредити на приватниот сектор
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		30.11.2009	износ	%	износ	%
Вкупни кредити на приватен сектор		176,889	1,505	0.9	6,916	4.1
Денарски кредити	Домаќинства	68,441	172	0.3	3,743	5.8
	Претпријатија	69,632	844	1.2	3,302	5.0
	Вкупно	138,212	1,011	0.7	6,780	5.2
Девизни кредити	Домаќинства	3,832	-49	-1.3	-541	-12.4
	Претпријатија	34,791	569	1.7	639	1.9
	Вкупно	38,676	493	1.3	135	0.4
Вкупни кредити на домаќинства		72,274	124	0.2	3,203	4.6
Вкупни кредити на претпријатија		104,423	1,413	1.4	3,941	3.9

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 12
Каматни стапки

	ноември 2009 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Каматна стапка на аукциите на благајнички записи (28 дена)	9.00	0.0	2.0
Просечна пондерирана каматна стапка на пазарот на пари (МБКС)*	6.23	-0.4	0.8
Каматна стапка на државни записи со рок на достасување од три месеци**		/	/
	октомври 2009 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Пондирани активни каматни стапки на банките	10.3	0.0	0.6
Пондирани пасивни каматни стапки на банките	7.4	0.0	1.2

*се однесува на билатерални тргувања

** во ноември не е одржана аукција на тримесечни државни записи

Извор: НБРМ